

Galaten 3 28 – Keti Koti

- Lezing: Efeziërs 2:11-22

¹¹Bedenk daarom dat u, die geen geboren Joden bent en onbesnedenen genoemd wordt door hen die door mensenhanden besneden zijn – ¹²bedenk dat u destijds niet verbonden was met Christus, uitgesloten was van het burgerschap van Israël en geen deel had aan de verbondssluitingen en de beloften die daarbij hoorden. U leefde zonder hoop en zonder God in deze wereld. ¹³Maar nu bent u, die eens ver weg was, in Christus Jezus dichtbij gekomen, door zijn bloed. ¹⁴Want Hij is onze vrede: Hij heeft met zijn dood Joden en niet-Joden verenigd, de muur van vijandschap, die hen scheidde, afgebroken ¹⁵en de wet met zijn geboden en voorschriften buiten werking gesteld, om uit die twee in zichzelf één nieuwe mens te scheppen. Zo bracht Hij vrede ¹⁶en verzoende Hij door het kruis beiden in één lichaam met God, door in zijn lichaam de vijandschap te doden. ¹⁷Vrede kwam Hij verkondigen aan u die ver weg was en vrede aan hen die dichtbij waren: ¹⁸dankzij Hem hebben wij allen door één Geest toegang tot de Vader.

¹⁹Zo bent u dus geen vreemdelingen of gasten meer, maar burgers, net als de heiligen, en huisgenoten van God, ²⁰gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen. ²¹In Hem vormt het bouwwerk één geheel en groeit het uit tot een tempel die gewijd is aan de Heer, ²²in wie ook u samen opgebouwd wordt tot een plaats waar God woont door zijn Geest.

- Tekst: Galaten 3:28

²⁸Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.

Preek

Lieve mensen,

Het is verbijsterend. Als je leest en hoort wat de rol van de kerken was. Van dominees, bijbeluitleggers. Natuurlijk, er waren er ook die protesteerden. Die goed deden. Maar de rol van kerken en voorgangers in de slavernij was niet mals. Beschamend.

Met de Bijbel in de hand werd de afschuwelijke praktijk gelegitimeerd. Werden mensen, broers en zussen, als bezit beschouwd. Werden hele groepen, vele rassen als minderwaardig weggezet. Er is op het ogenblik veel aandacht voor. En het doet zeer. Om te zien hoe de Bijbel een buikspreekboek werd. Zodat je je leven niet hoefde veranderen. En rijk kon worden over de rug van medemensen.

Dit las ik bijvoorbeeld in het Nederlands Dagblad. Twee onderzoekers, een historicus en een theoloog, onderzoeken de rol van de kerken in het slavernijverleden. Hier enkele bevindingen:

Slide: 'Ik ben nooit tegengekomen dat een plantage-eigenaar onder kerkelijke tucht werd gezet omdat hij te wreed was tegen zijn slaafgemaakten, zegt Martijn Stoutjesdijk. 'Ze werden soms wel aangesproken op dronkenschap of hun seksuele levenswandel, maar hier lees je nooit iets over. Was dat een blinde vlek van dominees en kerkenraden? Zagen zij het als iets waar een slavenhouder zelf over ging?'

Slide: Het slavernijverleden van de kerken zit vol dubbelhartigheden, zeggen Stoutjesdijk en Bente de Leede, twee jonge onderzoekers. Christenen willen graag geloven dat de kerk uit goede bedoelingen handelde in de koloniale tijd: om in verre landen het licht van het evangelie te brengen.

Slide: 'Maar de kerk was zelf onderdeel van het koloniale systeem', zegt Stoutjesdijk. 'Dominees in Nederland hadden aandelen in plantages. In de koloniën had elke predikant standaard twee slaafgemaakten in dienst. Het kwam zelfs voor dat een kerk een plantage in bezit had. In de kerkenraden zaten planters. De kerk had boter op het hoofd als het om de wreedheden van slavenhouders ging.'

Het schaamrood stijgt je toch naar de kaken. En natuurlijk, als het in de Bijbel over vrijheid gaat, dan gaat het over geestelijke vrijheid. Vrijheid in Christus. Vooral bij Paulus is dat een belangrijk onderwerp. Geloof geeft vrijheid. Maar dat werd al snel tot iets innerlijks gemaakt. En dat *is* het ook wel. Begrijp me goed. Je kunt in gevangenschap zitten en toch vrij zijn in Christus. Paulus kan daarover meepraten. Maar daar mag je het niet in opsluiten.

Want een geestelijke werkelijkheid moet zich altijd vertalen in een fysieke werkelijkheid. Het is juist de Heilige Geest die jouw leven vernieuwt. Zodat je een geestelijke werkelijkheid ook echt gaat leven! Zo doet God dat ook. Dat zagen we vorige week al: genade is niet alleen maar dat God je vrijspreekt. Maar het is ook een actiewoord. God bevrijdt dan ook werkelijk. Uit Egypte. Uit de Ballingschap. Uit overheersing. God zegt niet: als je je maar geestelijk vrij voelt, dan doet jouw situatie Mij verder niks.

En dan heeft de kerk dus heel wat boter op haar hoofd. En christenen en dominees zijn niet vrij te pleiten. Zo vaak laten we misstanden voor wat ze zijn. Neem onze tekst van vandaag. De kerk zou vooróop moeten lopen in gelijkberechtiging. Ongeacht ras, gender of seksuele gerichtheid. De Waterpleinkerk zou een plek moeten zijn, waarin ieder mag zijn wie hij of zij is. Een plek zonder afstand, zonder oordeel, zonder selectie en zonder achterstelling. En dan samen achter Jezus aan.

Ik vind het prachtig hoe Paulus het beschrijft in Efeziërs 2, het gedeelte dat Willem met ons las. In Christus krijgt ieder mens dezelfde status. Door zijn werk is iedereen op gelijke voet gekomen. Waar je voorheen onderscheid had tussen Gods speciale volk – Israël – en de heidenen – alle anderen – daar is met Goede vrijdag en Pasen dat onderscheid helemaal vervallen. En met Pinksteren wordt dat dan ook echt werkelijkheid, als het evangelie in alle talen verstaanbaar klinkt. Geen grenzen meer.

Dat heeft enorme consequenties, omdat we dus allemaal op dezelfde manier voor God staan. Hij onderscheidt niet in ras, afkomst, bezit, huidskleur. Zoals onze tekst het ook heel kernachtig samenvat: er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus. Alles waar je staat op denkt te kunnen maken. Het valt weg. Voor God is ieder mens even waardevol. En dus mag je je niet verheffen boven anderen.

Dat zie je ook in de samenvatting van de wet. Je naaste liefhebben als jezelf. Dat werkt uit naar twee kanten. Niet jezelf zo wegcijferen dat je je minder voelt dan een ander. En ook niet de ander zo behandelen, dat je tóch stiekem meer van jezelf houdt. Het is een enorme klus om dat zuiver te houden. Daar hebben we elkaar voor nodig. Om de spiegel voor te houden. Om elke keer weer met elkaar naar Jezus te gaan. Om het van Hem te krijgen. En het van Hem te leren.

Je kunt alleen samen Keti Koti vieren – feest dat de ketenen gebroken zijn – als je elke keer weer goed naar je eigen houding en daden kijkt. Want slavernij is er nog steeds. We kopen allemaal producten die daar niet los van zijn. En discriminatie is aan de orde van de dag. En wees eerlijk: ook in jezelf is toch altijd weer die neiging, om tóch naar uiterlijk te kijken. Of naar levensstijl. En dan afstand te houden. Of er boven te gaan staan. En die neiging, die moeten we bij onszelf en elkaar steeds weer ontmaskeren.

Viering van 150 jaar afschaffing van slavernij. Het is geweldig dat dat mag en kan. Alle mensen mogen dat meevieren. Want de wereld is er ontegenzeggelijk beter van geworden. Dat in de grondrechten van de mens gelijkheid een basisprincipe is. Dus vieren, die dag! Elk jaar weer.

Maar ook: bezinnen. Waar zit bij mij nog dat oude denken? Die oude mens, die zich verheft. Of dat je jezelf minder waard acht dan anderen. Daar moet je echt vanaf! Hoe kunnen we elkaar daarbij helpen? Voor God zijn we allemaal gelijk. We hebben allemaal zijn genade nodig. Ook in de dingen waar we het vandaag over hebben. En die genade verandert je leven. Je kijk op jezelf. En je kijk op de ander. Zodat we wérkelijk vrij zijn in Christus. En samen in deze wereld leven. Om het kwade te overwinnen door het goede. Dan zijn onze ketenen pas echt gebroken.

Amen